

System kontroli wewnętrznej w Banku Spółdzielczym w Rymanowie

I. CELE I ORGANIZACJA SYSTEMU KONTROLI WEWNĘTRZNEJ

§1

Cele systemu kontroli wewnętrznej

W Banku Spółdzielczym w Rymanowie funkcjonuje system kontroli wewnętrznej, którego celem, zgodnie z art. 9c ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawa bankowego, jest zapewnienie:

- 1) Skuteczności i efektywności działania,
- 2) Wiarygodności sprawozdawczości finansowej,
- 3) Przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem,
- 4) Zgodności działania z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi.

§2

Zasady funkcjonowania Systemu Kontroli Wewnętrznej

System kontroli wewnętrznej funkcjonujący w Banku Spółdzielczym w Rymanowie oparty jest o rozwiązania wynikające z:

- 1) ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe,
- 2) ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszeniu się i bankach zrzeszających,
- 3) Rozporządzenia Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 8 czerwca 2021 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz polityki wynagrodzeń w bankach,
- 4) Rekomendacji H KNF dotyczącej systemu kontroli wewnętrznej w bankach,
- 5) innych powszechnie obowiązujących przepisów prawa oraz dobrych praktyk w zakresie funkcji audytu oraz systemu kontroli wewnętrznej.

§3

Funkcja kontroli

1. System kontroli wewnętrznej zapewnia przestrzeganie mechanizmów kontrolnych poprzez wyodrębnienie funkcji kontroli, o której mowa w art. 9c ust. 2 pkt 1 ustawy – Prawo bankowe.
2. Funkcja kontroli ma za zadanie zapewnienie przestrzegania mechanizmów kontrolnych dotyczących w szczególności zarządzania ryzykiem w Banku, obejmuje ona stanowiska, grupy ludzi lub jednostki organizacyjne odpowiedzialne za realizację zadań przypisanych tej funkcji.
3. Funkcja kontroli realizowana jest na pierwszym i drugim poziomie zarządzania.
4. Na funkcję kontroli składają się:
 - 1) mechanizmy kontrolne - będące zabezpieczeniami organizacyjnymi lub technicznymi zapewniającymi przeciwdziałanie ryzyku zaistnienia nieprawidłowości i tym samym, zapewnienie realizacji określonych celów systemu kontroli wewnętrznej w procesach Banku,
 - 2) niezależne monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych, w tym wykrywanie nieprawidłowości, w przestrzeganiu mechanizmów kontrolnych,
 - 3) raportowanie w ramach funkcji kontroli.
5. Mechanizmy kontrolne posiadane przez Bank obejmującego co najmniej:
 - 1) procedury;
 - 2) podział obowiązków;
 - 3) autoryzację, w szczególności autoryzacja operacji finansowych i gospodarczych;
 - 4) kontrolę dostępu;
 - 5) kontrolę fizyczną;
 - 6) proces ewidencji operacji finansowych i gospodarczych w systemach: księgowym, sprawozdawczym i operacyjnym;

- 7) inwentaryzację;
 - 8) dokumentowanie odstępstw;
 - 9) wskaźniki wydajności;
 - 10) szkolenia;
 - 11) zabezpieczenia prawne,
 - 12) ubezpieczenia – obowiązkowe lub niezbędne dla bezpiecznego i niezakłóconego prowadzenia działalności banku.
6. Niezależne monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych ma postać czynności:
- 1) Weryfikacji bieżącej – porównywaniu stanu faktycznego ze stanem wymaganym, dokonywanemu w celu oceny co najmniej przestrzegania mechanizmów kontrolnych, przed rozpoczęciem lub w trakcie trwających czynności wykonywanych w ramach procesów funkcjonujących w banku. Weryfikacja bieżąca, jako element niezależnego monitorowania w ramach funkcji kontroli, może być monitorowaniem poziomym (weryfikacja bieżąca pozioma w ramach danej linii obrony) lub monitorowaniem pionowym (weryfikacja bieżąca pionowa pierwszej linii obrony przez drugą linię obrony). Weryfikacja bieżąca może być też realizowana jako nadzór służbowy, a także wiążące opiniowanie (udokumentowaną ocenę i zatwierdzanie) rozwiązań proponowanych przez innego pracownika lub komórkę organizacyjną.
 - 2) Testowania – porównywania na wybranej próbie testowej stanu faktycznego ze stanem wymaganym, dokonywane w celu oceny co najmniej przestrzegania mechanizmów kontrolnych w odniesieniu do zakończonych czynności wykonywanych w ramach procesów funkcjonujących w Banku lub poszczególnych etapów tych czynności. Testowanie, jako element niezależnego monitorowania w ramach funkcji kontroli, może być monitorowaniem poziomym (testowanie poziome w ramach danej linii obrony) lub monitorowaniem pionowym (testowanie pionowe pierwszej linii obrony przez drugą linię obrony).
7. Stwierdzone w wyniku monitorowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych nieprawidłowości są kategoryzowane i przekazywane zależnie od kategorii nieprawidłowości na odpowiedni poziom decyzyjny, celem podjęcia działań naprawczych i korygujących.

§4

Struktura Sytemu Kontroli Wewnętrznej

1. Funkcjonujący w Banku Spółdzielczym w Rymanowie system kontroli wewnętrznej zorganizowany jest na trzech niezależnych liniach obrony:
 - 1) Na pierwszy poziom (linię obrony) składa się zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej banku, w tym stosowanie przez pracowników mechanizmów kontroli ryzyka, a także mechanizmów kontrolnych, a także dokonywanie w ramach obowiązków służbowych pracowników poziomego monitorowania (monitorowania w ramach pierwszego poziomu) przestrzegania mechanizmów kontrolnych poprzez ich weryfikację bieżącą lub testowanie.
 - 2) Na drugi poziom (linię obrony) składa się:
 - zarządzanie ryzykiem realizowane przez specjalnie do tego powołane stanowiska lub komórki organizacyjne w strukturach Banku niezależne od zarządzania ryzykiem w ramach Pierwszej linii obrony.
 - Na drugim poziomie występują: Stanowisko zgodności (komórka ds. zgodności), Stanowisko kontroli wewnętrznej, Zespół Zarządzania Ryzykami i Analiz, Zespół Analityków Kredytowych i Monitoringu, Stanowisko restrukturyzacji i windykacji, Stanowisko ds. ryzyka ICT, Asystent Zarządu, Radca prawny.
 - Do drugiej linii zalicza się również działalność Komitetu Kredytowego Centrali, Komitet zarządzania ryzykami i analiz, Członków Zarządu z pominięciem członka Zarządu odpowiedzialnego za pion handlowy.
 - Pracownicy komórek Banku na drugim poziomie (drugiej linii) w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych odpowiednio stosują mechanizmy kontrolne, lub niezależnie monitorują przestrzeganie mechanizmów kontrolnych poprzez monitorowanie pionowe (weryfikacja bieżąca lub testowanie pierwszego poziomu przez poziom drugi) lub monitorowanie poziome (weryfikacja bieżąca lub testowanie poziome w komórkach drugiego poziomu).
 - 3) Trzecia linia obrony to funkcja audytu wewnętrznego realizowana przez Spółdzielnię Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS z siedzibą w Warszawie ul. Grzybowska 81, 00-844 Warszawa, której akta rejestrowe są przechowywane w Sądzie Rejonowym dla miasta

stołecznego Warszawy w Warszawie XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, numer KRS 0000572997, nr NIP 527-27-43-717. Audyt wewnętrzny, realizowana przez Pion Audytu SSOZ BPS, ma za zadanie badanie i ocenę, w sposób niezależny i obiektywny, adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej Banku.

2. Schemat struktury systemu kontroli wewnętrznej w Banku Spółdzielczym w Rymanowie został przedstawiony w załączniku nr 1.

§ 5.

Komórka ds. zgodności

1. Komórka ds. zgodności jest samodzielną komórką organizacyjną Banku, wyodrębnioną w strukturze organizacyjnej określonej w Regulaminie Organizacyjnym Banku Spółdzielczego w Rymanowie podlegającą organizacyjnie Prezesowi Zarządu Banku oraz funkcjonalnie Radzie Nadzorczej.
2. Zadania komórki ds. zgodności w Banku realizuje Stanowisko zgodności.

§ 6.

Obowiązki komórki ds. zgodności

3. Komórka ds. zgodności jest odpowiedzialna za koordynację, nadzór i kontrolę procesu zapewnienia zgodności w Banku.
4. W zakresie czynności Komórki ds. zgodności znajdują się:
 - 1) koordynowanie działań zmierzających do uaktualnienia przepisów wewnętrznych;
 - 2) Analiza ryzyka braku zgodności;
 - 3) Opracowanie i przedstawienie Zarządowi Banku oraz Radzie Nadzorczej Regulaminu funkcjonowania komórki ds. zgodności;
 - 4) Opracowanie Planu działania komórki ds. zgodności z określeniem działań jakie będzie podejmowała w danym roku kalendarzowym, a w szczególności zakresu monitorowania, szkoleń dla pracowników oraz planu opiniowania regulacji wewnętrznych;
 - 5) Opracowanie Polityki zgodności;
 - 6) Koordynację zatwierdzania procedur, metodyk, matrycy funkcji kontroli;
 - 7) Zatwierdzanie wyników identyfikacji, oceny, kontroli oraz monitorowania ryzyka braku zgodności, a przy tym raportowania do organów Banku;
 - 8) Sporządzanie raportów z zakresu realizacji procesu zapewnienia zgodności dla organów Banku;
 - 9) Koordynowanie procesu realizacji zaleceń wydanych dla Banku wraz z powiadamianiem Zarządu oraz Rady Nadzorczej o statusie ich realizacji;
 - 10) wspieranie wszystkich komórek/ jednostek organizacyjnych Banku w zarządzaniu konfliktami interesów;
 - 11) ocena pod kątem zasadności zgłoszonych sytuacji konfliktowych związanych z ryzykiem konfliktu interesów i poddawanie ich analizie lub opiniowaniu (weryfikacja wewnętrzna) w zakresie okoliczności powodujących wystąpienie konfliktu interesów oraz działań zmierzających do: wyeliminowania konfliktu interesów; przeciwdziałania lub ograniczania negatywnych skutków wystąpienia konfliktu interesów;
 - 12) prowadzenie rejestru konfliktów interesów zgodnie z regulacjami wewnętrznymi Banku;
5. Komórka ds. zgodności w ramach funkcji kontroli realizuje zadania m. in. w zakresie:
 - 1) przeprowadzania niezależnego monitorowania, a w szczególności w zakresie przestrzegania mechanizmów kontrolnych w procesach funkcjonujących w Banku;
 - 2) ochrony konsumentów, w tym zwłaszcza stosowania wzorców umownych, pod kątem potencjalnego występowania klauzul umownych uznanych za niedozwolone;
 - 3) działalności konkurencyjnej pracowników Banku;
 - 4) konfliktów interesów;
 - 5) obowiązków informacyjnych względem klientów Banku;
 - 6) skarg i reklamacji;
 - 7) przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu oraz przestrzegania sankcji międzynarodowych.

§ 7.

Atrybuty niezależności komórki ds. zgodności

1. Zarząd Banku zapewnia dla komórki ds. zgodności atrybuty wynikające z prawa powszechnie obowiązującego, a w szczególności:
 - 1) odpowiednie zasoby finansowe dla komórki ds. zgodności mające na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności;
 - 2) zapewnienie niezależności w podejmowaniu działań w procesie zarządzania ryzykiem braku zgodności, poprzez umiejscowienie komórki ds. zgodności w strukturze organizacyjnej Banku organizacyjnie w pionie Prezesa Zarządu Banku oraz funkcjonalnie pod Radą Nadzorczą Banku;
 - 3) prawo dostępu do wszelkich niezbędnych informacji i danych (w tym poufnych i wrażliwych) oraz do pomieszczeń w zakresie koniecznym do wykonywania zadań w obecności pracowników odpowiedzialnych za te pomieszczenia oraz prawo dostępu do systemów informatycznych (bez możliwości ingerencji w zasoby systemu) uwzględniających informacje i dane niezbędne do wykonywania zadań;
 - 4) prawo żądania informacji od wszystkich komórek organizacyjnych Banku w celu zarządzania ryzykiem braku zgodności;
 - 5) prawo zamawiania ekspertyz zewnętrznych, opinii prawnych w zakresie wykonywanych zadań;
 - 6) prawo do wglądu do wszelkich akt i dokumentów oraz sporządzania kopii, odpisów lub wyciągów oraz do dokonywania oględzin, przeliczeń, pomiarów w zakresie koniecznym do wykonywania zadań,
 - 7) prawo do bezpośredniego kontaktu z Zarządem Banku, Radą Nadzorczą Banku, Komitetem Audytu;
 - 8) prawo do swobodnego wyrażania opinii, zajmowania stanowiska na spotkaniach kierowników w zakresie zgodności z przepisami prawa;
 - 9) prawo uczestniczenia w posiedzeniach Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej, Komitetu Audytu;
 - 10) prawo do żądania wsparcia w zakresie wykonywania obowiązków od innych pracowników Banku w ramach zakresu ich działalności;
 - 11) powoływanie i odwoływanie osoby kierującej komórką zgodności odbywa się za zgodą Rady Nadzorczej;
 - 12) odwołanie osoby kierującej komórką zgodności odbywa się za zgodą Rady Nadzorczej po uprzednim wysłuchaniu przez Radę Nadzorczą.
 - 13) wysokość wynagrodzenia (w tym premii) kierującego komórką zgodności, spełniająca wymogi przewidziane w przepisach prawa dotyczących polityki wynagrodzeń, powinna być zatwierdzana przez Radę Nadzorczą i nie powinna odbiegać od wynagrodzenia innych osób pełniących kluczowe funkcje w banku.
 - 14) wysokość wynagrodzenia (w tym premii) pracowników komórki zgodności nie powinna być uzależniona od wyników finansowych banku.
 - 15) w przypadku zmiany na stanowisku kierującego komórką zgodności, Bank niezwłocznie informuje o tym fakcie Komisję Nadzoru Finansowego, wraz ze wskazaniem przyczyny zmiany,
 - 16) Kierujący komórką ds. zgodności lub osoba zastępująca uczestniczy we wszystkich posiedzeniach Zarządu,
 - 17) Kierujący komórką ds. zgodności lub osoba zastępująca uczestniczy w posiedzeniach Rady Nadzorczej i Komitetu Audytu w przypadkach, gdy omawiane są zagadnienia z zakresu audytu wewnętrznego, kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem, w tym ryzykiem braku zgodności.

II. ODPOWIEDZIALNOŚĆ ORGANÓW ZARZĄDZAJĄCYCH I NADZORUJĄCYCH ZA ZAPROJEKTOWANIE, WPROWADZENIE ORAZ ZAPEWNIENIE SKUTECZNEGO I ADEKWATNEGO SYSTEMU KONTROLI WEWNĘTRZNEJ

§8

Zarząd Banku

1. Do obowiązków Zarządu Banku należy zaprojektowanie, wprowadzenie oraz zapewnienie we wszystkich jednostkach organizacyjnych, stanowiskach organizacyjnych i komórkach organizacyjnych Banku funkcjonowania adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej, oraz zapewnia niezależność komórce ds. zgodności oraz środki finansowe.
2. Zarząd Banku zapewnia niezależność stanowisku kontroli wewnętrznej oraz komórce ds. zgodności oraz zapewnia środki finansowe niezbędne do skutecznego wykonywania zadań oraz systematycznego podnoszenia umiejętności i kwalifikacji pracowników na tych stanowiskach.
3. Zarząd Banku ustanawia odpowiedni zakres i kryteria niezależnego monitorowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych obejmującego weryfikację bieżącą i testowanie oraz zapewnia funkcjonowanie w Banku matrycy funkcji kontroli.
4. Zarząd Banku ustanawia kryteria oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej i przedstawia je Radzie Nadzorczej do zatwierdzenia.
5. Zarząd Banku podejmuje działania mające na celu zapewnienie ciągłości działania systemu kontroli wewnętrznej, w tym właściwej współpracy wszystkich pracowników w ramach funkcji kontroli oraz współpracy ze stanowiskiem kontroli wewnętrznej i komórką ds. zgodności oraz Spółdzielnią Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS z siedzibą w Warszawie w ramach realizacji funkcji audytu wewnętrznego, a także zapewnienie dostępu pracownikom realizującym te funkcje do niezbędnych dokumentów źródłowych, w tym zawierających informacje prawnie chronione, w związku z wykonywaniem przez nich obowiązków służbowych.
6. W przypadku wykrycia nieprawidłowości przez system kontroli wewnętrznej, Zarząd Banku podejmuje odpowiednie działania w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości, w tym określone środki naprawcze i dyscyplinujące.
7. W ramach zapewnienia przez system kontroli wewnętrznej przestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych Zarząd Banku:
 - 1) odpowiada za efektywne zarządzanie ryzykiem braku zgodności, rozumianym jako ryzyko skutków nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych;
 - 2) odpowiada za opracowanie Polityki Zgodności, zapewnienie jej przestrzegania i składanie Radzie Nadzorczej lub Komitetowi Audytu, raportów w sprawie zarządzania ryzykiem braku zgodności;
 - 3) w przypadku wykrycia nieprawidłowości w stosowaniu Polityki Zgodności, Zarząd Banku podejmuje odpowiednie działania w celu usunięcia tych nieprawidłowości, w tym środki naprawcze lub dyscyplinujące.
8. Zarząd Banku, nie rzadziej niż raz w roku, informuje Radę Nadzorczą Banku o sposobie wypełnienia zadań, o których mowa ust. 1
9. Zarząd Banku informuje Zarząd Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS o rozpoznaniu istotnych okoliczności, które mogą wpłynąć na adekwatność lub skuteczność systemu kontroli wewnętrznej Banku.

§9

Komitet Audytu

1. Komitet Audytu monitoruje skuteczność systemu kontroli wewnętrznej oraz zarządzanie ryzykiem.
2. Komitet Audytu, przynajmniej raz w roku, opiniuje funkcjonowanie i skuteczność systemu kontroli wewnętrznej. Opinia przekazywana Radzie Nadzorczej Banku Spółdzielczego w Rymanowie sporządzana jest na podstawie:
 - 1) informacji na temat nieprawidłowości krytycznych i znaczących zidentyfikowanych w ramach niezależnego monitorowania oraz informacji na temat statusu realizacji środków naprawczych i dyscyplinujących;
 - 2) kwartalnych raportów dotyczących wyników identyfikacji, oceny, kontroli i monitorowania wielkości i profilu ryzyka braku zgodności;
 - 3) raportów z działalności komórki ds. zgodności i stanowiska kontroli wewnętrznej.

§10

Rada Nadzorcza Banku

1. Rada Nadzorcza Banku sprawuje nadzór nad wprowadzeniem i zapewnieniem funkcjonowania adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej.
2. Rada Nadzorcza Banku monitoruje skuteczność systemu kontroli wewnętrznej w oparciu o informacje uzyskane od stanowiska kontroli wewnętrznej, komórki ds. zgodności, innych komórek pełniących funkcje kontrolne, Zarządu Banku, Komitetu Audytu oraz Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS z siedzibą w Warszawie w ramach realizacji funkcji audytu wewnętrznego.
3. Rada Nadzorcza dokonuje corocznej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej Pierwszej i Drugiej linii obrony, w tym corocznej oceny adekwatności i skuteczności funkcji kontroli oraz stanowiska kontroli wewnętrznej i komórki ds. zgodności.
4. Rada Nadzorcza Banku Spółdzielczego w Rymanowie corocznie dokonuje oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej Pierwszej i Drugiej linii obrony systemu kontroli wewnętrznej w oparciu o przyjęte kryteria.
5. Rada Nadzorcza zatwierdza kryteria oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej ustanowione przez Zarząd oraz zasady kategoryzacji nieprawidłowości.
6. Ocena skuteczności i adekwatności realizacji funkcji audytu wewnętrznego jest realizowana wyłącznie przez Radę Nadzorczą Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS z siedzibą w Warszawie.
7. Rada Nadzorcza Banku Spółdzielczego w Rymanowie przeprowadza oceny, o których mowa w ust. 3, na podstawie opinii Komitetu Audytu Banku.
8. W ramach zapewniania przez system kontroli wewnętrznej przestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych Rada Nadzorcza Banku Spółdzielczego w Rymanowie:
 - 1) nadzoruje wykonywanie obowiązków przez Zarząd Banku Spółdzielczego w Rymanowie dotyczących zarządzania ryzykiem braku zgodności;
 - 2) zatwierdza Politykę Zgodności Banku Spółdzielczego w Rymanowie;
 - 3) co najmniej raz w roku ocenia stopień efektywności zarządzania ryzykiem braku zgodności przez Bank Spółdzielczy w Rymanowie.
7. Rada Nadzorcza Banku informuje Spółdzielnię Systemu Ochrony Zrzeszenia o wynikach oceny, o której mowa w ust.3.

§ 8

Zasady oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej

1. Rada Nadzorcza dokonuje corocznie niezależnej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, na podstawie:
 - 1) opinii Komitetu Audytu,
 - 2) informacji Zarządu o sposobie wypełnienia zadań o których mowa w § 8 ust. 8,
 - 3) okresowych raportów stanowiska zgodności i stanowiska kontroli wewnętrznej,
 - 4) informacji o spełnieniu kryteriów oceny adekwatności i skuteczności funkcji kontroli sporządzanej przez Stanowisko Kontroli Wewnętrznej zgodnie z przyjętymi wytycznymi,
 - 5) ustaleń dokonanych przez biegłego rewidenta,
 - 6) ustaleń wynikających z czynności nadzorczych wykonywanych przez uprawnione do tego instytucje (np. KNF, UOKIK),
 - 7) istotnych z punktu widzenia adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, oceny i opinie dokonywane przez podmioty zewnętrzne, jeżeli były wydawane.

Schemat struktury Kontroli Wewnętrznej w Banku Spółdzielczym w Rymanowie

